

Social- och hälsovårdsministeriets broschyrer 2001:2swe

Tillbaka till Finland

– senast i pensionsåldern?

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

Helsingfors 2001

INNEHÅLL

Tillbaka till Finland – senast i pensionsåldern?	3
Frågor	4
Pensionerna och den nordiska konventionen om social trygghet	6
Pensionstryggheten i Finland	7
Folkpension 8, Arbetspension 9	
Pension på olika grunder	11
Invalidpension 11, Individuell förtidspension 12, Deltidspension 13, Arbetslöshetspension 14, Pension på grund av ålder 14, Förtida ålderspension 15, Uppskjuten pension 15	
Pensionens belopp	16
Arbetspensionen 16, Folkpensionen 16, Arbete samtidigt med pension 18, Familjepension 18	
Bostadsbidrag för pensionstagare.....	20
Vårdbidrag för pensionstagare.....	21
Fronttillägg och extra fronttillägg.....	22
Rehabilitering och tandvård för veteraner 22	
Ansökan, utbetalning och justering av pensionerna.....	23
Utbetalning, betalningshinder 23, Justering och anmälningsskyldighet 24, Rättelse, sökande av ändring 24	
Skatt på pensioner	25
Socialtjänster	27
Boendeservice 27, Hemservice 28	
Hälso- och sjukvårdstjänster	29
Privat hälso- och sjukvård 29, FPA-kortet 30, Omedelbar sjukvård i annat EU-land 30	
Hälsa och social trygghet	31

Tillbaka till Finland

– senast i pensionsåldern?

Det kan bli aktuellt att flytta tillbaka till Finland till exempel när man uppnått pensionsåldern.

Avsikten med denna broschyr är att berätta om grunddragen i det nuvarande pensionssystemet, om social- och hälsovårdstjänster och om stödformer som berör boendet.

EES-avtalet från början av 1994 ökade rörelsefriheten mellan de olika länderna och möjligheterna att jobba i ett annat land. Rätten till social trygghet avbryts inte och medborgarna behandlas jämlikt.

I broschyren beskrivs huvudprinciperna. Det krävs egen aktivitet för att skaffa närmare information. I slutet av broschyren finns en förteckning över viktiga myndigheter och adresser. Broschyren kan också beställas på

Finlands ambassad

Box 7423, 103 91 Stockholm
tfn 08-676 67 00

eller

Finlands generalkonsulat i Göteborg

Box 4404, 22 Göteborg
tfn 031-80 10 50

Denna broschyr har utarbetats av social- och hälsovårdsministeriet, Pensionsskyddscentralen och Folkpensionsanstalten (FPA).

Svar på andra frågor än sådana som gäller den sociala tryggheten får återflyttare i arbetsministeriets broschyr om återflyttning. Kom ihåg att var och en som flyttar till Finland för att bo stadigvarande här skall göra en flyttningsanmälan till registerbyrån, dvs. magistraten, senast en vecka efter flyttningen. Blanketter för flyttningsanmälan fås på magistraten, posten och Folkpensionsanstaltens byrå.

Om man flyttar från ett annat nordiskt land till Finland bör man skaffa ett internordiskt flyttningsbetyg från den lokala registreringsmyndigheten i det land man lämnar. Registreringsmyndigheten i de övriga nordiska länderna är: I Sverige den lokala skattemyndigheten, i Norge befolkningsregistret, i Danmark kommunens befolkningsregister, i Island det statliga registret och på Färöarna kommunens befolkningsregister.

Frågor

Vad händer till exempel med en förtidspension som beviljats i Sverige när pensionstagaren flyttar till Finland?

- Ingenting. Pensionen betalas till Finland. Termen förtidspension är inte bekant i Finland, utan här talar man om invalidpension, individuell förtidspension och delinvalidpension. De beviljas före 65 års ålder

Om den återflyttade pensionären är krigsinvalid eller veteran, har han då möjlighet att få någon specialförmån?

- En återflyttare som är veteran eller krigsinvalid får inga specialförmåner.

- Att bo i Finland kan innebära förhöjda ersättningar för krigsinvalidier om invaliditetsgraden är över 30 %, eftersom de då kan komma i åtnjutande av kommunal service (kommunen ersätts för servicen).

Sådan service är till exempel hemservice, sjukvård, långvård, ombyggnader i hemmet osv. I praktiken innebär de kommunala ersättningarna inte alls några specialförmåner jämfört med de förmåner som personen erhållit till exempel i Sverige.

- Den kanske främsta skillnaden kan vara att krigsinvalidier med en invaliditetsgrad på över 30 % inte behöver betala någonting alls för långvård i Finland.

- När en veteran eller krigsinvalid flyttar till Finland kan han få de veteranförmåner som den nya hemkommunen frivilligt anordnar, som t.ex. rehabilitering, rabatt på biljetter, matservice osv.

- Det ges inte heller några specialförmåner för boendet. De s.k. veteranbostäderna/servicehusen skiljer sig från andra närmast genom att där bor mest veteraner.

- Förmånerna förbättras bara när det gäller sådana förmåner som beviljas om personen är bosatt i Finland.

Hur hög skatt betalar en pensionär i Finland?

- Beskattningen varierar enligt boningsort och inkomster. Ett exempel: om den totala inkomsten är 70 000 mark och 20 000 mk av beloppet kommer från Finland är innehållningsprocenten för inkomsterna från Finland 26,5. Den årliga beskattningen är således ca 5 300 mark.

Om totalinkomsterna är 150 000 mk och 50 000 av beloppet erhållits i Finland är innehållningen 37,5 procent av inkomsterna från Finland. Den årliga skatten är då ca 18 750 mark. Därtill uppbär de övriga nordiska länderna skatt på de pensioner de betalar. Exemplet baserar sig på skatteöret 17 penni och 1 pennis skatteöre i kyrkoskatt.

Från mark till euro 1.1.2002

Finland övergår till euro 1.1.2002

1 euro = cirka 6 mark, närmare bestämt 5,94573 mark.

Pensionerna och den nordiska **konventionen om social trygghet**

De nordiska länderna (Sverige, Norge, Danmark, Island och Finland) har ingått en ömsesidig konvention om social trygghet. Personkretsen för konventionen är mer omfattande än personkretsen för EU/EES-avtalet.

Alla som omfattas av konventionen har rätt till folkpension från varje nordiskt land enligt respektive lands lagstiftning, om de bott eller arbetat där. Utbetalningen av pensionen är inte beroende av var man är bosatt. Pensionen kan betalas ut till ett annat nordiskt land och till ett EU/EES-land.

För pensionärer med nordisk folkpension enligt den gamla konventionen som gällde före 1.1.1994, kan pensionen räknas om. Det betyder att man kan få folkpension i alla de nordiska länder där man har bott. De arbets- eller folkpensioner man får från något annat nordiskt land påverkar vanligtvis inte folkpensionens storlek i ett annat land.

Pensionerna beräknas dock endast i förhållande till den tid man bott i respektive land, vilket också kan leda till att man kan få mindre i folkpension. Det sammanlagda folkpensionsbeloppet från olika länder efter omräkningen får dock inte bli mindre än den tidigare folkpensionen. Omräkningen av pensionerna görs i varje nordiskt land enligt respektive lands egen praxis. Närmare uppgifter om omräkningen ger försäkrings- eller pensionskassorna i det land man är bosatt.

Pensionstryggheten

i Finland

Finland har två pensionssystem: folkpensionen, som beviljas utgående från bosättningstid (man ”intjänar” den genom att bo i Finland) och arbetspensionen, som beviljas utgående från förvärvsarbete och företagsverksamhet i Finland.

Folkpensionssystemet sköts av Folkpensionsanstalten, dvs. FPA. För arbetspensionerna svarar arbetspensionsanstalterna, bl.a. pensionsförsäkringsbolagen, pensionsstiftelser och -kassor, Statskontoret, Kommunernas pensionsförsäkring osv.

Gemensamma ärenden inom ramen för arbetspensionssystemet sköts av Pensionsskyddscentralen.

Båda pensionssystemen betalar pensioner av följande slag beroende på personens livssituation:

- ålderspension/förtida eller uppskjuten ålderspension
- invaliditetspension, som också kan beviljas som rehabiliteringsstöd
- individuell förtidspension
- arbetslöshetspension
- efterlevandepension efter avliden make

Därtill omfattar arbetspensionssystemet

- deltidspension och
- delinvalidpension

Lantbruksföretagare har egna särskilda pensioner som sköts av Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

Med pensionerna kan man också jämställa sådana fortlöpande lagstadgade ersättningar som utbetalas från t.ex. olycksfalls- eller trafikförsäkringen eller på basis av lagen om skada ådragen i militärtjänst. Försäkringsbolagen och Olycksfallsverket sköter dessa ersättningar.

Den som förvärvsarbetat får en pension som i allmänhet består av arbetspension kompletterad med folkpension. Avsikten med folkpensionen är att trygga en minimiutkomst även för pensionärer som inte tjänat in någon arbetspension. Ju högre arbetspension en person får desto mindre är folkpensionen. Om arbetspensionen och de fortlöpande ersättningarna överstiger de inkomstgränser som stadgas i folkpensionslagen betalas ingen folkpension alls.

En person som uppfyller villkoren för pension kan ansöka om arbetspension även om han eller hon bor utomlands.

Folkpension kan anhållas i EU/EES-länder. Därtill kan folkpension ansökas som ålders- och efterlevandepension även i de länder som ingått en överenskommelse med Finland om social trygghet, dvs. USA, Kanada, Québec, Israel, Estland, Lettland och Schweiz. I de nordiska länderna kan man lämna in en ansökan om pension till försäkrings- eller pensionskassorna i det land man är bosatt. Dessa vidareförmedlar ansökan till Finland.

Folkpension

En finsk medborgare som bor i Finland har rätt till folkpension om han eller hon har bott i Finland minst tre år efter 16 års ålder och uppfyller de övriga villkoren för folkpension.

Arbetstagare och deras familjemedlemmar från EU/EES-länderna samt medborgare i en del av de länder som ingått en

överenskommelse med Finland om social trygghet jämställs med finska medborgare, liksom även flyktingar och statslösa personer.

Medborgare i andra länder skall ha bott i Finland oavbrutet minst fem år för att komma i åtnjutande av folkpension.

- Medborgare i andra nordiska länder har alltså rätt till folkpension om de efter 16 års ålder har bott i Finland minst tre år. För arbetstagare gäller att de bott endast ett år i Finland; av dessa tre år kan två år vara bosättningsperiod i något annat nordiskt land eller i Holland eller arbete i ett EU/EES-land.

Man anses vara bosatt i Finland om man har sin egentliga bostad och hemvist i Finland och därtill huvudsakligen vistas i Finland (minst hälften av året).

FPA sköter folkpensionssystemet, som utöver folkpensionen omfattar: vårdbidrag för pensionstagare, fronttillägg och extra fronttillägg samt bostadsbidrag för pensionstagare. Bostadsbidrag betalas inte till andra än dem som bor i Finland. Fronttillägget kan också betalas till personer bosatta utomlands, men då på något avvikande grunder än till dem som bor i Finland.

Arbetspension

Alla löntagare och företagare har lagstadgad rätt till pension för sitt arbete. Arbetspension kan man tjäna in som privatanställd eller offentligt anställd eller som företagare.

Arbetspension intjänas separat för varje anställning. Pensionen fastställs enligt längden och lönen för varje anställning. Arbeten som en person utfört före 23 års ålder beaktas i allmänhet inte.

Löntagarnas pensionsskydd är ordnat genom lagen om pension för arbetstagare (APL) och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (KAPL) samt lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande (KoPL). APL och KAPL trädde i kraft 1.7.1962. Men också arbetsförhållanden som var i kraft 8.7.1961 omfattas av APL. Lagarna gäller arbetstagare som är anställda av privata arbetsgivare. KAPL kan också gälla offentligt anställda. Efter 1998 omfattar KoPL utöver personer i KoPL-yrken även korttidsanställda inom den privata sektorn.

Sjömän som arbetar på finländska handelsfartyg i utrikesfart omfattas av lagen om sjömanspensioner (SjPL).

Lantbrukare, renskötare och fiskare omfattas av lagen om pension för lantbruksföretagare (LföPL). Övriga företagare omfattas av lagen om pension för företagare (FöPL). LföPL och FöPL trädde i kraft 1.1.1970.

Löntagare som är anställda av staten, kommunerna eller kyrkan omfattas av lagen om statens pensioner (StPL), lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (KTAPL) eller pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (KyPL).

Också utlandstjänstgöring kan ge rätt till pension.

Om en arbetstagare vill kontrollera sina anställningsuppgifter kan han när som helst be om ett utdrag ur registret över anställningar som upprätthålls av Pensionsskyddscentralen eller den pensionsanstalt där han är försäkrad. Begäran skall göras skriftligt och vara försedd med namn, personbeteckning, adress och underskrift.

Förfrågningskortet är datasekretessbelagda och de kan fyllas i också på försäkringsbolagens kontor och Folkpensionsanstaltens kontor. FPA betjänar också i övrigt kunder när det gäller arbetspensionsfrågor.

Pension på **olika grunder**

Invalidpension

Den som på grund av sjukdom blir arbetsförmögen bör först söka sjukdagpenning och därefter pension, om sjukdomen blir långvarig. Dagpenning från sjukförsäkringen, normalt kallad sjukdagpenning eller enbart sjukpenning, kompenserar inkomstbortfallet för den som är arbetsförmögen under högst 300 dagar. Därefter kompenserar invalidpensionen det inkomstbortfall som arbetsförmågan medför.

Rätt till invalidpension har en person som

- bor/arbetar (har bott/arbetat) i Finland och uppfyller (har uppfyllt) det lagstadgade kravet om bosättning eller sysselsättning
- inte fyllt 65 år
- har en sjukdom eller ett handikapp som hindrar utkomsttryggande förvärvsarbete eller arbete i eget hushåll

Enligt folkpensionslagen kan invalidpension dessutom beviljas personer som är varaktigt blinda, oförmögna att röra sig eller på annat sätt hjälplösa.

Enligt lagen om pension för arbetstagare beviljas invalidpension om arbetsförmågan är nedsatt med minst 3/5. Om arbetsförmågan och inkomsterna har sjunkit med minst 2/5, beviljas arbetspensionen som delinvalidpension och motsvarar då hälften av full invalidpension. Folkpensionen beviljas inte i form av delinvalidpension.

Invalidpension kan också beviljas för en viss tid som rehabiliteringsstöd för att stöda den sökandes rehabilitering. Den som ansöker om rehabiliteringsstöd måste låta göra upp en vård- eller rehabiliteringsplan. Rehabiliteringsstödet är lika stort som en normal invalidpension.

Den sökandes arbetsförmåga bedöms på basis av läkarutlåtande. Samtidigt beaktas även hennes eller hans ålder, yrke, utbildning och boningsort samt vilka möjligheter hon eller han har att få arbete som motsvarar yrkesfärdigheten. Det är skäl att foga till ansökan ett nyutfärdat läkarutlåtande (B-utlåtande) och även andra handlingar som man har till stöd för sin ansökan.

Pensionens belopp

Beloppet för den invalidpension som betalas enligt folkpensionssystemet är närmast beroende av den tid som den sökande har bott i Finland och av eventuella andra pensionsinkomster. Full invalidpension beviljas sådana personer som har bott i Finland minst 4/5 av tiden mellan 16 års ålder och den tidpunkt då pensionen börjat och som knappast har några övriga pensioner.

- Den tid för vilken den sökande har erhållit invalidpension utomlands betraktas inte som bosättnings tid.

När invalidpensionen räknas ut beaktas själva anställningstiden och den s.k. återstående tiden, dvs. tiden från arbetsförmågans inträde till pensionsåldern. För rätt till återstående tid i pensionen är det första villkoret att den sökande har bott 5 år i Finland eller ett EU/EES-land eller ett land som ingått avtal med Finland om social trygghet. Dessutom skall hon eller han ha varit anställd sammanlagt ett år av de senaste tio åren före pensioneringen. Återstående tid ger rätt till pension om pensioneringen sker innan det har gått 360 dagar sedan anställningen upphörde. Tiden förlängs av dagar då arbetstagaren har

fått dagpenning på grund av arbetslöshet, sjukdom, utbildning eller rehabilitering.

Pensionen fastställs på basis av inkomster. Arbetspensionen räknas separat för varje anställning och varje EU/EES-land.

Individuell förtidspension

Individuell förtidspension beviljas på något lindrigare medicinska grunder än egentlig invalidpension. Individuell förtidspension betalas ut både som folkpension och som arbetspension. Den är avsedd för anställda och företagare som länge varit i arbetslivet och nyligen slutat. Berättigad till individuell förtidspension är den som uppfyller alla följande villkor:

- bor/arbetar (har bott /har arbetat) i Finland och uppfyller det lagstadgade kravet om bosättning eller sysselsättning och
- är 60-64 år gammal, för personer som är födda före 1944 är den undre åldersgränsen 58 år
- arbetsförmågan är varaktigt nedsatt i så hög grad att han eller hon inte längre kan förutsättas fortsätta sitt förvärvsarbete. Härvid beaktas samverkan av följande faktorer: sjukdom, handikapp eller skada, ålderns inverkan på arbetet, lång yrkesbana, utmattning och belastning, arbetsförhållandena
- personen är berättigad till s.k. återstående tid
- har slutat förvärvsarbete eller minskat på arbetet till ett minimum (löneinkomsten är mindre än 1256 mark i månaden år 2001).

Vid bedömning av arbetsförmågan vägs de ovannämnda faktorerna in tillsammans med sjukdomen, som således inte tillmäts lika stor betydelse i detta sammanhang som vid egentlig invalidpension.

Pensionens belopp

Den individuella förtidspensionen är lika stor som invalidpensionen.

Deltidspension

Syftet med deltidspension är att ge en möjlighet till stegvis pensionering. Rätt till pension har 58 år fyllda personer som övergår från heltidsarbete till deltidsarbete och vilkas deltidsarbete uppfyller minimikraven beträffande lön och arbetstid i lagen om pension för arbetstagare. Arbetsplatsen för deltidsarbetet behöver inte vara densamma som för det tidigare heltidsarbetet. Åldersgränsen för deltidspension sänktes 1.7.1998 på prov från 58 år till 56 år och försöket fortsätter till utgången av 2002.

Deltidspensionens storlek är 50 % av skillnaden mellan den stabiliserade inkomsten och lönen för deltidsarbete, dvs. lönebortfallet. Deltidspension betalas endast enligt lagen om pension för arbetstagare. Pensionen betalas inte som folkpension.

Arbetslöshetspension

Arbetslöshetspension betalas både i form av folkpension och arbetspension.

Rätt till arbetslöshetspension har en långtidsarbetslös

- som bor/arbetar (har bott/har arbetat) i Finland och uppfyller det lagstadgade kravet på bosättning eller sysselsättning och
- som är 60-64 år

- som har förvärvsarbetat under minst 5 av de senaste 15 åren
- som har fått ett intyg av arbetslöshetskassan eller FPA över dagpenningens maximibelopp
- som har fått ett intyg av Arbetskraftsmyndigheten över sin arbetslöshet

Arbetslöshetspension kan i allmänhet inte beviljas person som är bosatt utomlands.

När den arbetslöse fyller 60 år får hon eller han pension från och med den följande månaden, om hon eller han har lyft dagpenning till det maximala beloppet.

Arbetslöshetspensionen beräknas endast enligt tiden i arbete. Efter år 2000 beaktas inte längre pensionen för den återstående tiden. Emellertid kontrolleras alltid rätten till den återstående tiden när en person går i arbetslöshetspension. Den kan alltså inverka på personens ålderspensionsbelopp.

Pension på grund av ålder

På grund av ålder betalas ålderspension, förtida ålderspension och uppskjuten ålderspension. Både enligt lagarna om folkpension och arbetspension får man rätt till ålderspension när man uppnår den allmänna pensionsåldern som är 65 år.

Ålderspension betalas på ansökan till personer som fyllt 65 år. Den betalas från och med månaden efter 65-årsdagen.

Den ålderspension som betalas som folkpension är beroende närmast av hur länge man bott i Finland samt andra pensionsinkomster. Ålderspension till fullt belopp kan betalas sökande som bott i Finland minst 40 år mellan 16 och 64 års ålder eller knappast alls får andra pensioner.

- Den tid som den sökande fått ålderspension från utlandet räknas inte som bosättnings tid.
- Om man till exempel bott i Finland 10 år kan man i folkpension från Finland få 10/40 av de arbetspensioner man annars skulle få i Finland.

Förtida ålderspension

Förtida ålderspension kan man ta ut tidigast från och med början av månaden efter 60-årsdagen. Det belopp man skulle få i folkpension vid 65 minskas med 0,4 procent för varje månad som återstår till pensionsåldern. Minskningen är bestående, pensionen stiger inte vid 65 år.

- För den som genast vid fyllda 60 tar ut förtida ålderspension är minskningen 24 procent.
- Bostadsbidrag för pensionstagare kan inte beviljas före 65 års ålder.

Uppskjuten pension

När ålderspension tas ut efter början av den månad som följer på 65-årsdagen höjs både arbets- och folkpensionen 0,6 procent för varje månad som pensioneringen uppskjuts. Enligt folkpensionslagen beaktas inte den tid man fått vänta på pension på grund av utlandsvistelse eller karensbestämmelser. Någon maximigräns för uppskovsförhöjningen finns inte.

Arbetslöshets- och invalidpensionen och den individuella förtidspensionen ändras automatiskt till ålderspension när pensionstagaren uppnår pensionsåldern.

Pensionens belopp

Arbetspensionen

På arbetspensionens belopp inverkar lönen och anställningstiden (den lön som ligger till grund för pensionen bestäms särskilt för varje anställning). Tiden före 23 års ålder beaktas inte då pensionens belopp beräknas.

Man håller småningom på att gå över till att beräkna pensionslönen på lönerna för de tio sista åren i varje anställning när det gäller APL-pensioner. I KAPL- och KoPL-branscherna beaktas inkomsterna under alla år förutsatt att de överskrider den lagstadgade minimigränsen och förvärvats efter 23 års ålder. I företagarpensionerna beaktas inkomsterna för hela den period som man verkat som företagare.

För varje anställning tjänas i regel in 1,5 % i arbetspension per arbetsår efter 1.7.1962. En företagare tjänar in pension för år som företagare efter 1.1.1970. Full arbetspension, dvs. 60 %, kan således betalas för 40 år i arbete. För dem som fortsätter att arbeta efter 60 års ålder är intjäningsprocenten 2,5 % för varje år i arbete.

Emellertid är intjäningsprocenten lägre för den återstående tiden. Återstående tid kan räknas in i pensioner som börjar före 65 års ålder, dvs. i invalidpension, individuell förtidspension och arbetslöshetspension. Intjäningsprocenten för den återstående tiden stiger gradvis, för personer under 50 år är pensionsprocenten 1,5 per år, mellan 50 och 59 år är den 1,2 % per år och 0,8 % per år mellan 60 och 65 år. Återstående tid kan även beaktas i familjepensionen.

Folkpensionen

Folkpensionen är beroende av följande:

- hur länge man bott i Finland
- övriga pensioner
- familjeförhållanden och kommunens dyrortsgrupp.

Folkpensionen minskar inte om den sökande bor utomlands, men har bott i Finland 4/5 av tiden efter att han eller hon fyllt 16 år. Om bosättningstiden i Finland är kortare minskar pensionen i motsvarande mån.

Folkpensionen bestäms på basis av egna arbetspensioner, efterlevandepension efter avliden make och olika fortlöpande ersättningar som kan jämföras med pension.

Lagstadgade pensioner från EU/EEC-länder inverkar inte på folkpensionen i Finland. Däremot sänks folkpensionen av andra, t.ex. svenska avtalspensioner.

Övriga arbets- och folkpensioner från utlandet inverkar på den finska folkpensionen på samma sätt som finska pensioner.

Folkpensionen är större för ensamstående än för gifta. Sambor jämföras med gifta. Folkpensionens belopp varierar beroende på om man bor i en kommun som tillhör första eller andra kommungruppen. För den som bor utomlands betalas folkpensionen vanligtvis enligt kommungrupp 2.

I det följande uppräknas alla kommuner som hör till dyrortsgrupp I: Alla kommuner på Åland och i Lapplands län; Esbo, Helsingfors, Hyvinge, Träskända, Grankulla, Kervo Kyrklätt, Vanda, Houtskär, Iniö, Korpo, Nagu, Tavastehus, Tammerfors, Joensuu, Kuopio, Jyväskylä, Vasa, Hyrynsalmi, Kuhmo, Kuivaniemi, Kuusamo, Uleåborg, Ristijärvi. Alla

andra kommuner hör till dyrortsgrupp II.

Full folkpension (mk/mån. år 2001):

- ensamstående kommungrupp I **2 759 mk**
- ensamstående kommungrupp II **2 641 mk**
- gift kommungrupp I **2 419 mk**
- gift kommungrupp II **2 318 mk**

Full pension får man då månadsinkomsten (övriga pensioner som inverkar på folkpensionen) är högst 265 mk och man bott i Finland minst 80 % av tiden mellan det man fyllt 16 år och man blir pensionerad. Då årsinkomsten överstiger ovannämnda gräns sänker varje tio mark som överstiger gränsen pensionen med fem mark.

Exempel: Om man bott till exempel 15 år i Finland och övriga pensioner är 1000 mk/mån får man finsk folkpension 15/40 av det man skulle få med en arbetspension på 1000 mk. För en ensamstående person i kommungrupp II innebär det en folkpension på 853 mk.

Om den sökande bor i ett annat EU/EEC-land beräknas pensionen enligt EU:s bestämmelser. Beräkningsprinciperna avviker från ovan nämnda.

Arbete samtidigt med pension

Den som lyfter arbets- eller folkpension får ha följande inkomster:

Ålderspension:	ingen inkomstgräns
Invalidpension:	man får ha små inkomster, avgörs fall för fall; den som får arbetspension får ha inkomster som motsvarar högst 40 % av pensionslönen.
Delinvalidpension:	högst 60 % av pensionslönen
Individuell förtidspension:	högst 1 256 mk/mån år 2001; om inkomster överstiger 1 256 mk/mån utbetalas pensionen till halva beloppet, om inkomsterna överstiger 60 % av pensionslönen utbetalas ingen pension, utan den lämnas vilande
Arbetslöshetspension:	högst 2 511 mk/mån år 2001.

Familjepension

Syftet med familjepensionen är att trygga utkomsten för minderåriga barn ifall försörjaren avlider och att komplettera den efterlevande makens utkomst om den andra maken avlider. Familjepension betalas enligt både folkpensions- och arbetspensionssystemet och man kan samtidigt få pension från båda systemen.

FPA betalar allmän familjepension till efterlevande make under 65 år och till barn under 18 år. Barnpension kan även betalas till studerande barn mellan 18 och 20 år. Till den efterlevande maken betalas begynnelsepension i sex månaders tid efter makens död och därefter fortsättningspension, om den efterlevande maken har barn under 18 år att försörja eller om makens egna inkomster inte ger en tillräcklig utkomst. Den efterlevandepension som FPA betalar betalas inte ut samtidigt med folkpension.

Enligt arbetspensionssystemet betalas till efterlevande makar och till barn under 18 år en familjepension som baserar sig på den avlidna makens eller familjeförsörjarens arbetspension. Familjepensionens storlek beror på förmånstagarnas antal på så sätt att den efterlevande maken kan få högst hälften och barnet högst 1/3 av den pension som den avlidna tjänat in. Sammanlagt kan den efterlevande makens och barnens pension vara högst lika stor som förmånslåtarens arbetspension. Om den efterlevande maken inte har barn under 18 år att försörja, kan hennes eller hans egen arbetspension eller framtida pension påverka efterlevandepensionen.

En efterlevande make med goda inkomster får nödvändigtvis inte någon efterlevandepension alls.

Familjepension betalas också på basis av lagen om olycksfallsförsäkring, trafikförsäkringslagen och lagen om skada ådragen i militärtjänst.

Bostadsbidrag för **pensionstagare**

En folkpensionär som bor i Finland kan söka bostadsbidrag från FPA. Bostadsbidraget betalas endast till personer med stadigvarande bostad i Finland.

Bostadsbidraget betalas både till dem som bor på hyra och dem som bor i egen bostad. Bidraget ersätter endast en del av boendeutgifterna. Beloppet är beroende av bl.a. pensionstagarens inkomster och de godtagbara boendekostnadernas storlek. Kostnaderna måste vara högre än den självrisk som man själv har att stå för. För bostadsbidraget gäller också en viss fastställd övre gräns då det gäller boendekostnaderna. För den överskridande delen betalas inte bostadsbidrag.

Bostadsbidraget motsvarar 85 procent av de skäligen boendeutgifterna utöver självriskandelen (hyra eller vederlag, skilda vattenkostnader, värme-, vatten- och underhållskostnader för egnahemshus enligt normer som fastställts av statsrådet, räntor på bostadslån) men också av familjeförhållandena och familjens storlek, inkomst och förmögenhet.

Pensionstagare som för sitt boende bara betalar en basjälvriskandel och vars inkomster inte överstiger de stadgade gränsbeloppen får fullt bostadsbidrag. Om inkomsten är högre än gränsbeloppen höjs självriskandelen.

Vårdbidrag för pensionstagare

Systemet med vårdbidrag för pensionstagare stöder de handikappade pensionärer som bor och vårdas hemma och ger ersättning för de kostnader som sjukdomen eller handikappet för med sig. Bidrag till pensionärer med kostnader för vård och service eller med andra särskilda kostnader kan betalas till mottagare av invalidpension, individuell förtidspension, ålderspension eller förtida ålderspension. Vårdbidraget skall anhållas av FPA.

Ett villkor är att man i minst ett års tid har nedsatt funktionsförmåga till följd av sjukdom eller handikapp.

Nedsatt funktionsförmåga betyder att ens förmåga att ta hand om sig själv och de dagliga funktionerna är nedsatt på grund av invaliditet eller sjukdom. Nedsatt funktionsförmåga är inte liktydigt med nedsatt arbetsförmåga utan betyder att sådana funktioner som man behöver i sitt dagliga liv blivit nedsatta.

Vårdbidraget för pensionstagare är indelat i tre kategorier på basis av behovet av hjälp, handledning och övervakning samt på hur stora merkostnader man har (mk/mån 2001):

- vårdbidrag **295 mk**
- förhöjt vårdbidrag **735 mk**
- specialvårdbidrag **1 471 mk**

Utlandsvistelse sänker vårdbidraget på samma sätt som folkpensionen. Vårdbidraget är skattefritt.

Fronttillägg och **extra fronttillägg**

Fronttillägget 235 mk år 2001 betalas åt en person som är bosatt i Finland och som har tilldelats

- frontmannatecken eller
- fronttjänstecken för kvinnor eller
- fronttecken eller
- veterantecken eller
- intyg över medverkan i minröjningsarbeten under åren 1945-1952.

En pensionstagare som bor utomlands kan också beviljas fronttillägg om han eller hon har ovannämnda tecken eller intyg.

Extra fronttillägg betalas till pensionstagare som har fronttillägg och dessutom en folkpension på minst 487 mk/mån. Extra fronttillägg betalas inte åt minröjare. Det extra fronttillägget är vanligtvis 25-45 procent av den del av folkpensionen som överskrider 487 mk/mån, men det är minst 30 mark. Båda slagen av fronttillägg är skattefria.

Rehabilitering och tandvård för veteraner

Veteraner som har något av de ovannämnda tecknen eller intyg över minröjningsarbete kan få rehabilitering på statens bekostnad. Ansökan lämnas in till hälsocentralen på hemorten. Veteranerna får också ersättning för tandvård. FPA eller hälsocentralen ger närmare uppgifter.

Ansökan, utbetalning och justering av pensionerna

Ansökan och arbetspension och FPA-pension kan göras på en och samma blankett, som man får på FPA:s lokalbyråer eller arbetspensionsanstaltens byråer. Om den som ansöker om pension bor i något EU/EES-land eller ett land som ingått en överenskommelse med Finland om social trygghet aktualiseras pensionsansökan när man ansöker om pension i det land man bor.

Vistelse över en månad i ett land med vilket Finland inte ingått en överenskommelse om social trygghet kan förhindra utbetalning av arbetslöshetspension. Varje fall behandlas separat. Om pensionstagaren flyttar eller reser till ett EU/EES-land utbetalas pension i normal ordning under förutsättning att pensionstagaren alltjämt är arbetslös. Detsamma gäller länder som ingått en överenskommelse med Finland om social trygghet, med undantag för Israel, Schweiz, Estland och Lettland.

De olika tilläggen till FPA-pensionerna, t.ex. vårdbidrag och bostadsbidrag, skall emellertid sökas med separata blanketter som fås på FPA:s lokalbyråer.

Om man har rätt till folkpension eller ett pensionstillägg för tiden före ansökan kan förmånen beviljas retroaktivt för högst ett år före ansökningstidpunkten. Den retroaktiva ansökningstiden varierar när det gäller arbetspensioner. Bland annat invalidpension och familjepension kan beviljas retroaktivt för ett år. Av särskilda skäl kan familjepension betalas retroaktivt även för mer än ett år. Skriftligt beslut om pensionen skickas hem till varje sökande.

Utbetalning, betalningshinder

Pensionerna betalas varje månad in på mottagarens bankkonto.

Till personer i fortgående offentlig institutionsvård eller annan liknande vård betalas varken vårdbidrag för pensionstagare, viss tilläggsdel av folkpensionen eller bostadsbidrag för pensionstagare.

Justering och anmälningsskyldighet

Pensionerna justeras utan ansökan i början av januari varje år. Folkpensionen justeras med ett folkpensionsindex som motsvarar ökningen i levnadskostnaderna. Arbetspensionerna för personer under 65 år och till utgången av det år de fyller 65 år justeras med ett arbetspensionsindex på vilket pris- och löneutvecklingen har lika stor inverkan. För personer över 65 år justeras pensionerna med ett index för befolkningen i pensionsåldern i vilken prisutvecklingens inverkan utgör 80 procent och löneutvecklingens inverkan 20 procent.

Pensionen justeras också när det i pensionstagarens levnadsförhållanden sker sådana förändringar som inverkar på rätten till pension, på pensionens belopp eller på utbetalningen av pensionen. Pensionstagaren bör själv underrätta utbetalaren om förändringarna. Anmälningsskyldigheten förklaras närmare i pensionsbeslutet. Om pension har utbetalats på felaktiga grunder, återkrävs i allmänhet överloppsbeloppet.

Rättelse, sökande av ändring

Om sökanden är missnöjd med pensionsbeslutet kan hon eller han söka ändring i det genom att överklaga beslutet om folkpension hos prövningssenheten och beslutet om arbetspension hos pensionsnämnden. Besvärsskriften skall lämnas in till pensionsanstalten. Först undersöker pensionsanstalten om den kan godkänna besvären till alla delar. Om pensionsanstalten godkänner besvären, ger den ett rättelsebeslut och besvären förfaller. Om pensionsanstalten inte kan rätta beslutet, avgörs

fallet i prövningsnämnden eller pensionsnämnden. Nämndernas beslut kan överklagas hos försäkringsdomstolen.

Till pensionsbeslutet bifogas anvisningar om hur man söker ändring i det.

Skatt på pensioner

Finsk folkpension och arbetspensionerna är skattepliktig inkomst. För en person som bor i Finland görs förskottsinnehållning enligt en för varje pensionstagare uträknad personlig innehållningsprocent. Vid både stats- och kommunalbeskattningen beviljas ett pensionsinkomstavdrag på alla skattepliktiga pensionsinkomster. Pensionsinkomstavdraget beräknas på basis av de totala inkomsterna och det minskar eller utgår helt då inkomsterna ökar.

Vid beskattning av pensionstagare som bor i Finland tar man också i betraktande pensioner som betalas från andra länder, också om det utbetalande landet har uppburit s.k. källskatt. Enligt den nordiska skattekonventionen får en sådan pension införlivas i beskattningsgrunden i det land personen i fråga är bosatt. Av den skatt som i bosättningslandet beräknas på detta sätt låter man bli att uppbära den del som beror på inkomst från utlandet. Beskattningen i Finland går till på ungefär följande sätt:

- Först räknar man ut hur mycket man skulle vara tvungen att betala skatt om alla ens inkomster var från Finland. Som inkomst betraktas alla pensioner till bruttobelopp. Avdragen görs från den sammanlagda inkomsten, vilket betyder att grundavdraget och pensionsinkomstavdraget avgörs på basis av helhetsinkomsten, varför de är mindre än om de räknades enbart på basis av inkomster i Finland.
- Från de stats-, kommunal- och kyrkoskatter som räknas ut på detta sätt lämnas den andel bort som motsvarar inkomsterna från utlandet (om man t.ex. från Finland får 30 000 mk/år i pension och från Sverige 70 000 mk/år, uppbärs endast tre tiondelar, dvs. 30 % av skatten).
- Dessutom måste en pensionstagare som bor i Finland betala sjukförsäkringsavgift på alla sina inkomster. År 2001 är sjukförsäkringsavgiften för pensionstagare 2,70 penni/öre (öret är en inkomst som beräknats för kommunalbeskattningen i vilken också pensioner från utlandet har räknats med). Om inkomsterna uppgår till totalt 100 000 mark (utan några avdrag) är sjukförsäkringsavgiften 2 700 mark per år. En person som bor i Finland men som får sin pension från ett annat EU/EES-land (t.ex. Sverige) och som inte har rätt till finsk pension behöver inte betala sjukförsäkringsavgift.
- Eftersom Finland inte kan uppbära förskottsskatt på pensioner från utlandet, uppbärs hela skatten och sjukförsäkringsavgiften antingen som förskottsinnehållning på pension som betalas i Finland eller som kvarskatt i den slutliga beskattningen.

Då en person går i pension eller bosätter sig i Finland bör hon eller han själv uppsöka skattebyrån. Där räknar man ut en förskottsinnehållningsprocent åt henne eller honom på basis av de inkomster och avdrag hon eller han lägger fram.

Om pensionstagaren vistas varaktigt utomlands uppbärs på pensionerna från Finland en s.k. källskatt, som är den slutliga skatten. Källskatt uppbärs inte på folkpensionen. Källskatten för arbetspensionen är 35 %.

Socialtjänster

Kommunerna ansvarar för socialvården inom kommunens eget område. I socialvården ingår produktion av socialservice, de inkomstöverföringar som lagen förutsätter, utkomststöd till personer i kommunen samt vägledning och information om socialvården och om förmåner inom ramen för den sociala tryggheten.

De socialvårdstjänster som avses i socialvårdslagen är socialarbete, uppfostrings- och familjerådgivning, hemservice, boendeservice, institutionsvård, familjevård och stöd för närståendevård. Enligt speciallagstiftningen består socialservicen av bland annat specialomsorger om utvecklingsstörda samt tjänster och stödformer som ges åt handikappade personer, tjänsterna inom missbrukarvården, barndagvården o.s.v.

I varje kommun ansvarar en socialcentral eller -myndighet för socialvården. Den personal som tillhandahåller tjänsterna är underställd denna myndighet. Socialservicen är avsedd för kommunens invånare. En person blir invånare i kommunen så fort han eller hon bosatt sig där och lämnat in en flyttningsanmälan till magistraten.

För de pensionärer som flyttar till Finland är de centrala socialtjänsterna boendeservice och hemservice.

Boendeservice

Bostäderna i Finland är antingen ägo- eller hyresbostäder. Merparten av hyresbostäderna är kommunala och för uthyrningen ansvarar i kommunen en bostadsbyrå eller motsvarande.

Med den boendeservice som de sociala myndigheterna ordnar avses att service- och stödboende ordnas åt personer som av någon särskild orsak behöver hjälp och stöd då det gäller boendet.

Kommunerna äger servicebostäder som vanligen är belägna i särskilda servicehus. I servicebostäderna finns olika sådana tjänster som invånaren behöver, t.ex. mat-, städ-, bastu- och tvätttjänster. Därtill har invånarna möjlighet att få personlig vård.

Av den som bor i servicebostad uppbärs hyra och skild avgift för mat- och annan service. Också de personliga vårdtjänsterna kostar.

Förutom de kommunala servicehusen finns det privata servicehus som upprätthålls av organisationer, stiftelser och aktiebolag. Kommunernas socialmyndigheter ger uppgifter om dessa bostäder, vilken service de erbjuder samt prisnivå. Man kan också vända sig direkt till servicehusen för information.

Hemservice

Med hemservice avses att en person får sysslor utförda eller får hjälp med sysslor som hör till boende, personlig vård och omvårdnad samt annan normal och invand livsföring, samt tjänster och besök som hör till hemsjukvården.

Hemtjänsterna utförs antingen av en hemvårdare eller hemhjälpare. Hjälpen kan bestå av matlagning, uppköp eller tvätthjälp. Hemservicen kan också ges som s.k. stödtjänster, som t.ex. mat-, klädvårds-, bad-, städ-, transport-, ledsagartjänster samt hjälp med att uträtta ärenden. Också sådan service som befrämjar det sociala umgänget kan ges som stödservice.

För de kommunala hemtjänsterna uppbärs en engångsavgift då det gäller tillfälligt servicebruk eller en månadsavgift om bruket är fortgående och regelbundet. Kommunen fastställer engångsavgiftens storlek. Avgiften är inte bunden till mottagarens inkomster. När det gäller månadsavgiften beaktas mängden och kvaliteten på den hjälp som mottagits samt

mottagarens månadsinkomster.

Hemsvicen beställs från kommunens socialbyrå. Socialbyrån ger också noggrannare uppgifter om villkoren för tjänsterna.

Förutom den kommunala hemsvicen finns det också privata hem- och stödtjänster. De produceras av bland andra äldreorganisationer, stiftelser, privata yrkesutövare och aktieföretag. Kommunens socialmyndigheter och länsstyrelsernas social- och hälsoavdelningar upprätthåller ett register över de organisationer som inom deras område producerar tjänster. De ger uppgifter om vilka privata serviceproducenter det finns i kommunen och dess närområde.

Hälso- och sjukvårdstjänster

I Finland ansvarar kommunerna för hälso- och sjukvårdstjänsterna. I varje kommun finns det en hälsocentral dit det är lätt att gå om man blir sjuk. Hälsocentralen kan användas framför allt av kommunens invånare, dvs. de som har sin hemort i kommunen.

Läkarna på hälsocentralerna är allmänpraktiserande läkare. Om man behöver specialist eller sjukhusvård skriver läkaren på hälsocentralen en remiss till en poliklinik på något sjukhus eller till sjukhus. I brådskande fall kan man besöka poliklinikerna utan remiss eller med remiss som getts av en privatläkare. Alla kommuner hör till något sjukvårdsdistrikt och vanligen ges remissen till detta sjukvårdsdistrikts sjukhus, dvs. det närmast belägna sjukhuset.

I Finland uppbärs vanligen en avgift för ett besök på hälsocentralen, polikliniken på ett specialistsjukhus samt för sjukhusvård. Avgiften fastställs i lag och förordning.

Hälsocentralsavgiften år 2001 är antingen 120 mark (ca 20 €) per år eller 60 mark (ca 10 €) per besök, dock bara för de tre första besöken, det vill säga högst 180 mark (ca 30 €).

För hälsocentralens sjukhusvård uppbärs 135 mark (ca 23 €) per vård dag. Om man är tvungen att vara på sjukhus över tre månader fastställs en månadsavgift på basis av inkomsterna.

Hemsjukvården kostar 60 mark (ca 10 €) för ett läkarbesök och 35 mark (ca 6 €) för besök av annan hemsjukvårdspersonal. Om klienten betalar månadsavgift ingår hemsjukvårdavgiften i månadsavgiften.

Klientavgifterna för den kommunala hälso- och sjukvården har ett tak på 3 500 mark (ca 589 €) per kalenderår och därefter får klienten vanligtvis tjänsterna inom den öppna vården avgiftsfritt. Avgiften per vård dag för kortvarig institutionsvård sjunker till 70 mark (ca 12 €) efter uppnått avgiftstak.

Privat hälso- och sjukvård

Den som flyttar till Finland kan fritt välja den privatläkare eller den privata undersöknings- eller vårdinstitution hon eller han vill använda. Sjukförsäkringssystemet som sköts av Folkpensionsanstalten ersätter en del av kostnaderna för privatläkare, privata undersökningar, vård som läkare ordinerar och mediciner samt resor som gjorts på grund av sjukdomen. Ersättningen söks i efterhand från FPAs lokalbyråer. Man kan också ge en fullmakt till vårdstället för ansökan om ersättning, och då blir avgiften lägre.

De mediciner som läkare ordinerar ersätts normalt femtioprocentigt för den del som överstiger självriskandelen som är 50 mark (9 €). En del mediciner som används vid behandling av svåra och långvariga sjukdomar ersätts till 75 % eller 100 % för den del som överstiger en självriskandel som är 25 mk (ca 4 €). Läkararvodet ersätts till 60 %, men då bara för den del av arvodet som följer fastställda taxor. Undersöknings- och vårdkostnader som uppstått av att läkare ordinerat dessa undersökningar eller denna vård ersätts på basis av fastställda taxor till 75 % för den del som överskrider självriskandelen som är 80 mk (ca 13 €). Resor som gjorts på grund av sjukdomen ersätts med den del som överskrider självriskandelen som är 55 mk.

Om läkaren ordinerat mediciner som överstiger självriskandelen 3 449,74 mark (ca 578 €) per år ersätts hela den överstigande delen för återstoden av året. Självriskandelen för nödvändiga sjuktransportkostnader är 935 mark (ca 156 €) per år.

FPA-kortet

Alla som bor stadigvarande i Finland får ett Fpa-kort. Kortet fås på FPA:s lokalbyrå. På kortet anges mottagarens personbeteckning och hennes eller hans eventuella rätt till specialersättningar för mediciner. Om man önskar ett avgiftsbelagt kort med fotografi kan man även infoga pensionstagarens rabatt på resor. Den del som sjukförsäkringen ersätter av kostnader för medicin eller andra produkter som det betalas ersättning för dras av redan i apoteket då kunden uppvisar sitt Fpa-kort. Fpa-kortet behövs också då man besöker FPA:s lokalbyråer

Omedelbar sjukvård i annat EU-land

Alla EU-medborgare har rätt till omedelbar sjukvård under tillfällig vistelse i ett annat medlemsland. Vården ges i enlighet med systemet i vistelselandet. Då en person som är bosatt i Finland besöker ett annat nordiskt land får hon eller han där den omedelbara sjukvård som behövs genom att uppvisa identitetsbevis eller Fpa-kort.

Hälsa och **social trygghet**

Det är varje enskild kommuns skyldighet att ordna social- och hälsovårdstjänster. Kommunen sköter också utbetalningen av utkomststödet till de invånare som behöver det. Det är kommunernas uppgift att ge information om tjänsterna och om vem som har rätt till dem.

Bäst får man information om de olika serviceformerna genom att ta kontakt med det ställe som erbjuder den önskade servicen, t.ex. daghem då det gäller barndagvård och hälsocentralerna då det gäller sjukvård. Om man inte där får den information man behöver kan man vända sig till socialbyrån, den myndighet som handhar hälso- och sjukvården, kommunkansliet eller i sista hand länsstyrelsen som övervakar ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna.

Skötseln av pensioner, arbetslöshetsskyddet och andra penningförmåner är spridd på olika pensionsanstalter, myndigheter och sammanslutningar. Dessa ger exakta uppgifter om förmånerna, och Arbetskraftsbyråerna eller arbetslöshetskassorna ger t.ex. svar på frågor om arbetslöshetsskydd. Folkpensionsanstaltens lokalbyrå ger uppgifter om barnbidrag och sjukförsäkring.

SOCIALTJÄNSTER

Barndagvård

Barnskyddet

Hemservice

Missbrukarvård

Service för handikappade

Service för utvecklingsstörda

Service för äldre

Stöd för närståendevård

Underhållsstöd

Uppfostrings- och familjerådgivning

Utkomststöd

Ytterligare information:

Varje serviceenhet, socialbyrån eller kommunkansliet.

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSTJÄNSTER

Företagshälsovård

Hemsjukvård

Hjälpmedelsservice

Hälsoundersökningar

Mentalvårdsservice

Rådgivningsbyrå för mödra- och barnavård

Preventivrådgivning

Rehabilitering

Sjuktransport

Sjukvård

Skolhälsovård

Studenthälsovård

Tandvård

Vaccineringar

Ytterligare information:

Hälsocentralerna, ämbetsverk som handhar hälso- och sjukvården eller kommunkansliet

FÖRMÅNER SOM SKÖTS AV FPA

Arbetsmarknadsstöd

Barnbidrag

Bostadsbidrag

Bostadsbidrag för pensionärer

Folkpension och familjepension

Frontmannapensioner

Grunddagpenning för arbetslösa
Handikappbidrag
Stöd för hemvård av barn och stöd för privat vård av barn
Militärunderstöd
Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning
Moderskapsunderstöd
Rehabilitering, rehabiliteringspenning
Sjukförsäkring
Studiestöd
Vårdbidrag för barn

Ytterligare information:

FPA:s lokalbyråer
Folkpensionsanstalten, Box 450,
00101 Helsingfors
tfn 020434 11

ARBETSPENSIONER

Ytterligare information:

Arbetspensionsanstalterna,
LEL Arbetspensionskassan,
Kommunernas pensionsförsäkring,
Kyrkans centralfond
Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt,
Pensionsskyddscentralen,
Sjömanspensionskassan,
Statskontoret

ARBETSLÖSHETSSKYDDET

Inkomstrelaterad
arbetslöshetsdagpenning

Ytterligare information:

Arbetslöshetskassorna,
arbetskraftsbyråerna

Grunddagpenning och
arbetsmarknadsstöd

Ytterligare information:

Folkpensionsanstaltens lokalbyråer, Arbetskraftsbyråerna
Avgångsbidrag

Ytterligare information:

Arbetskraftsbyråerna, Utbildnings- och avgångsbidragsfonden

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDET

Frågor som gäller livsmedel

Kemikalietillsyn

Frågor som gäller buller

Frågor som gäller luften inomhus

Frågor som gäller hushålls- och
badvatten

Frågor som gäller bekämpningsmedel

Miljö tillstånd

Ytterligare information:

Kommunernas hälsotillsynsmyndigheter, länsstyrelserna

HÄR KAN DU OCKSÅ HÖRA DIG FÖR

Pensionsskyddet

Pensionsskyddscentralen

00065 Pensionsskyddscentralen

tfn 09-1511

Rättsskyddet inom hälso- och sjukvården och övervakning av yrkesutövandet

Rättsskyddscentralen för hälsovården

tfn 09-772 920

Patientskador

Patientförsäkringsföreningen

tfn. 09-680 401

Patientens rättigheter

Patientombudsmannen vid respektive vårdenhet

Smittsamma sjukdomar

Folkhälsoinstitutet

tfn 09-47 441

Frågor som gäller mediciner

Läkemedelsverket

tfn 09-473 341

*Ersättningar för olycksfall i arbetet
och yrkessjukdomar*

Olycksfallsförsäkringsanstalternas
Förbund
tfn 09-680 401

Andra olycksfall
Försäkringsbolagens Centralförbund
tfn 09-680 401

Trafikförsäkring
Trafikförsäkringscentralen
tfn 09 680 401

*Krigsskador, militärolycksfall och
sjukdomar i tjänsten*
Statskontoret
tfn 09-7725 8200

Frågor som gäller strålning
Strålsäkerhetscentralen
tfn 09-759 881

Befolkningsregistercentralen
PB 7, 00521 Helsingfors
tfn 09-229 161

Flyttningsanmälan:
Magistraten eller postkontoren